

vagy legalábbis megnyugvást keresve s talán találya is nemcsak életében, hanem gondolataiban is remeteségbe szorult. Egy dologra azonban, éppen Vajthó könyvének természete miatt rá kell mutatnunk.

Vajthó a XX. század okulása céljából népszerűsíti Bessenyei eszméit. Azt azonban, mint már előbb is írtuk, nagyon jól tudja, hogy ezek az eszmék nem önmagukban értékesek, érdekesek és tanulságosak a XX. századi ember számára, hanem a hozzájuk tapadó kor, élet visszhangjával együtt. Éppen ezért nem ártott volna Bessenyei későbbi korszakában is nagybaba figyelemmel kísérni ezt a visszhangot, s olyan dolgokat megpróbálni megmagyarázni, hogy pl. a Bessenyei számára sok szempontból megoldásnak látszó Tariménes miért nem tetszett a kor kívánságait olyan érzékenyen képviselő Kazinczynak. Vagyis a magányba szoruló Bessenyei immanens szemlélete és megértése mellett azt is szeretttük volna látni, hogyan fest ez a magány a kor eszméi, törekvései felől nézve. Újabb távlatok nyíltak-e meg Bessenyei előtt bihari remeteségében, vagy csak ifjúsága eszméivel vívódott tovább újra meg újra harmóniát akarva teremteni a felvilágosodás lendületes optimizmusa s saját lelkének nehézkes pesszimizmusa között? Tudjuk, hogy emberileg tisztább, érettebb, művészileg nagyobbarányú az öreg Bessenyei munkássága, arról azonban éppen nem vagyunk meggyőződve, hogy ideológiailag most is élen jár, mint bécsi testőr korában. S úgy gondoljuk, az eszméivel a valóság talaján álló, a valóságot építő fiatal Bessenyei a XX. század számára is inkább vagy legalább másképpen példakép, mint az élettől elszakadó, magányosságba szoruló.

*

Végül bocsánatot kell kérnünk az olvasótól, hogy tárgynál maradó ismertetés helyett ilyen jóformán csak egyetlen szempontra figyelő megjegyzéseket írtunk Vajthó könyvéről. Azt szeretném azonban, ha minél többen elolvasnák magát a könyvet: igen jó összefoglalása annak, amit Bessenyeiről tudunk. S jó lenne, ha Vajthó könyve mellé Bessenyei néhány írását is elolvasnák vagy újra átlapoznák olvasóink, a Filozófust, a Magyarorságot, a Magyar nézöt ajánljuk elsősorban: ez lenne igazán méltó ünneplése a kétszázéves Bessenyeinek.

Orosz László

MOLNÁR ISTVÁN:

Magyar Tánchagyományok.

A tánc a magyarságnak egyik legeredetibb és legértékesebb hagyománya, mégis úgylátszott, hogy lelkiismeretfurdalás nélkül enged-

jük át az elmulásnak. Nem akadt képzett szakember, aki az utókor és a művészet számára megmentse, mint a népzénet, népköltészetet, vagy a népi díszítőművészetet. A mozgás művészetéhez szakszerűen értő emberek nem vállalkoztak gyűjtőmunkára a falusi nép között, úri táncaink hagyománya pedig már régen megszakadt, úgy látszott, hogy a régi magyar táncstudás rövid években belül el fog tűnni a magyar életből. Néprajzos részről természetesen történt kísérlet a tánchagyomány megörökítésére is, de mégis éreztük a szakember hiányát, aki mind a feljegyzésnek, mind pedig a népszerűsítésnek komoly formát tud adni s végre kielégíti azt a növekvő „szükségletet”, ami a magyar tánc iránt az utóbbi időben egyre jobban tapasztalható.

Molnár István könyve az első biztató eredmény ezen a területen. Ő az első gyakorlott táncművész, a mozgás megörökítésében otthonos szakember, aki vette magának a fardagságot és elment a nép közé, megkeresni az ország különböző vidékein élő hagyományt, megtanulni, átélni és feljegyezni, hogy magának is élményt és anyagot szerezzen s a közönség számára is közreadja olyan részletes leírásban, amelyből valóban életre lehet kelteni a szavakba és ábrákba merevített mozdulatot. A könyv jelentősége ebben van: eddig ez a legtökéletesebb közreadása hiteles, első kézből gyűjtött néptáncoknak, az ország különböző részeiről. Reméljük, hogy több irányban lesz még folytatása. Legfontosabb ezek között a gyűjtés folytatása. Ma még olyan gazdagságban élnek táncaink szerte az országban, hogy ahhoz képest az itt közölt anyag csak elenyésző töredék. Szeretnénk, ha sor kerülne minden egyes hagyományos táncunk minden változatának szakszerű feljegyzésére. Molnár Istvánnak és minden vállalkozó hozzáértőnek fel kell venni a kapcsolatot néprajzi gyűjtőinkkel és intézményeinkkel ennek a munkának elvégzésére. Ez a kapcsolat a néprajzi ismeretek megszerzésére is kívánatos, ami majd eltűnőtetné azokat a hibákat is, amelyek ma még könyvében található: a zenei rész fogyatékoságát, ami mélyen alatta marad a táncleírás színvonalának, s a félreértéseket azokban a szövegekben, melyekben a szerző túllendül a maga biztos szakismereteinek határán. S reméljük, folytatása lesz abban is, hogy megindítja a különböző kísérletek és különféle érdeklődés összeegyeztetésének folyamatát is (mozdulatművészet, balett, néptánc, népi játék, testnevelés, iskola szempontjaira gondolunk), amiből kialakul majd a táncfeljegyzés végleges, egységes formája csakúgy, mint a társadalomba és művészetbe való átültetésnek is legeredményesebb munkaterve.

Vargyas Lajos